

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Ndc/18/2024
Identifikačné číslo spisu:	8323201094
Dátum vydania rozhodnutia:	25.09.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Zajacová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8323201094.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Priemyselný park Chemes, s.r.o., Humenné, Chemlonská 1, IČO: 36 471 780, právne zastúpený advokátskou kanceláriou Brörtl & Čentík s.r.o., Košice, Rázusova 1, IČO: 50 560 611, proti žalovanej V. B.Y., podnikajúcej pod obchodným menom J. Q. B. - B. - V. B.N. - W. N., S., Y. XX, J.: XX XXX XXX, právne zastúpená JUDr. Radovanom Bilým, advokátom, Humenné, Kukorelliho 52, o zaplatenie 2.424,08 eur s príslušenstvom, vedenom na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 8Co/68/2024, o nesúhlase s postúpením veci takto

rozhodol:

Na prejednanie veci vedenej na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 8Co/68/2024 je p r í s l u š n ý Krajský súd v Prešove.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Prešove postúpil vec Krajskému súdu v Košiciach ako súdu príslušnému, keďže pri skúmaní príslušnosti podľa § 40 v spojení s § 34 CSP zistil, že nie je funkčne príslušný na rozhodovanie o podanom odvolaní. Z obsahu spisu vyplýva, že žalobca si proti žalovanej uplatňuje nároky vyúčtované ním vystavenými faktúrami ako odplatu za užívanie pozemkov zastavaných stavbou vo vlastníctve žalovanej, po ukončení predchádzajúceho nájomného vzťahu a za služby civilnej ochrany, podateľne, požiarnej ochrany, strážnej služby, za technické služby a telekomunikačné služby, s tým, že predmetom konania sú účtované odplaty za čas od júla 2014 do júna 2017. Po podaní žaloby, ktorá sa pôvodne viedla na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 6Ro/390/2014 neskôr pod sp. zn. 21C/117/2015 žalovaná nerozporovala nároky za účtované obdobie, avšak sporným medzi stranami bolo určenie výšky náhrady za užívanie pozemkov zastavaných stavbou vo vlastníctve žalovanej po tom, čo pôvodne uzavretý nájomný vzťah bol ukončený výpoveďou zo strany prenajímateľa. V prejednávanej veci bol vydaný rozsudok Okresného súdu Humenné č. k. 21C/493/2015-400 z 25. septembra 2018 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 14Co/9/2019-514 zo 04. júna 2019, ktorý bol zrušený uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pod sp. zn. 5Cdo/40/2020-566 z 30. 11. 2022. O podanej žalobe následne konal a rozhodol Okresný súd Humenné rozsudkom č. k. 21C/23/2023-704 z 27. 10. 2023, ktorý napadla odvolaním žalovaná a vec bola o ňou podanom odvolaní predložená Krajskému súdu v Prešove. Z obsahu rozsudku potom vyplýva, že žalobca je výlučným vlastníkom nehnuteľnosti nachádzajúcich sa v S. v priemyselnom parku zapísaným na LV číslo XXXX, k. ú. S.. Na

týchto parcelách je postavená budova vo vlastníctve žalovanej so súpisným číslom XXXX. Žalovaná deklarovala, že stavbu využíva na podnikateľskú činnosť. Náhradu za užívanie pozemkov zastavaných stavbou súd prvej inštancie posudzoval ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, pričom pri určovaní jeho výšky mal vychádzať z názoru dovolacieho súdu vyjadreného v uznesení 5Cdo/40/2020. Krajský súd v Prešove, ktorému bola vec predložená na odvolanie Okresným súdom Humenné, skúmal v zmysle citovaných ustanovení CSP v znení účinnom od 01. júna 2023 podmienky svojej funkčnej a kauzálnej príslušnosti a dospel k záveru, že nová právna úprava funkčnej príslušnosti sa vzťahuje aj na odvolacie konanie vo veciach, ktoré na súde prvej inštancie začali pred účinnosťou novely, kedy odvolanie bolo podané po nadobudnutí účinnosti zákona č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov v znení zákona č. 398/2022 Z. z., ktorým bola s účinnosťou od 01. júna 2023 menené aj ustanovenia upravujúce funkčnú príslušnosť súdov na konanie o odvolaní a novoupravená kauzálna príslušnosť súdov v obchodnoprávných veciach. Poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR pod sp. zn. 5Ndob/5/2023, 1Ndob/174/2023, kedy podľa § 34 ods. 1 CSP je od 01. júna 2023 daná funkčná príslušnosť Krajského súdu v Banskej Bystrici, Krajského súdu v Bratislave a Krajského súdu v Košiciach, ako súdov výhradne špecializovaných na konanie o odvolaniach proti rozhodnutiam vydaných v obchodnoprávných sporoch. Kauzálna príslušnosť ma prioritnú povahu voči ostatným druhom príslušnosti (uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Ndob/2019, poukázal ďalej na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR týkajúceho sa okamžitej aplikovateľnosti novej procesnej úpravy v uzneseniach pod sp. zn. 6Ndc/19/2023, 5Ndob/5/2023, 3Ndob/8/2023, 4Ndob/5/2023, ako aj na nález Ústavného súdu SR sp. zn. IV. US 257/2023). V predmetnej veci bolo prioritným pri skúmaní podmienok odvolacieho konania, a to aj napriek tomu, že vec bola v minulosti na súdoch vedená v registroch občianskoprávných vecí. Žalobca i žalovaná sú podnikateľskými subjektami s tým, že ide o práva a povinnosti, ktoré sa od samého vzniku týkajú výkonu ich podnikateľskej činnosti. Na to, aby určitý obchodno-závazkový vzťah spadal do množiny obchodnoprávných vzťahov musí napĺňať kritériá stanovené v § 261 Obchodného zákonníka, prípadne si strany môžu v zmysle § 262 Obchodného zákonníka dohodnúť, že ich záväzkový vzťah, ktorý nespadá pod vzťahy uvedené v § 261 Obchodného zákonníka sa spravuje Obchodným zákonníkom. Podľa § 261 ods. 1 Obchodného zákonníka táto časť zákona upravuje záväzkové vzťahy medzi podnikateľmi, ak pri ich vzniku je zrejmé s prihliadnutím na všetky okolnosti, že sa týkajú ich podnikateľskej činnosti. Pre stanovenie súdnej príslušnosti je významný obsah žaloby, ktorý formuluje žalobca, teda i to, akej súdnej ochrany sa dovoľáva (viď napríklad uznesenie Najvyššieho súdu SR z 11. decembra 2019 sp. zn. 6Ndc/5/2019, či z 13. decembra 2023 1Ndc/33/2023). Ak vo veci nie je sporným, že sa vzťah týka podnikateľských subjektov pre posúdenie toho, či ide o obchodný spor alebo obchodnoprávnou vec bolo určujúcim hmotnoprávne posúdenie toho, čo je predmetom žalobnej požiadavky. Pre posúdenie tohto charakteru nie je určujúcim to, do akého súdneho registra vec bola zapísaná v zmysle ustanovenia § 261 ods. 1 Obchodného zákonníka. Obchodný charakter záväzkového vzťahu vyplýva z toho, že ide o záväzkový vzťah medzi podnikateľmi pri ich podnikaní. Neboli pochybnosti v tom, že uplatňovaný nárok medzi podnikateľskými subjektmi je potrebné posúdiť ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. V zmysle konštantnej judikatúry Najvyššieho súdu SR, podľa ktorej skutočnosť, že Obchodný zákonník nemá samostatnú úpravu bezdôvodného obohatenia neznamena, že tým mienil záväzkové vzťahy súvisiace s bezdôvodným obohatením, ktoré vzniklo z obchodných vzťahov vylúčiť z okruhu obchodnoprávných obchodných vzťahov. Ide o legislatívne technický spôsob úpravy týchto vzťahov s odkazom na úpravu iného zákona (§ 1 ods. 2 OZ), ktorá vyhovuje potrebám úpravy obchodno-závazkových vzťahov bez toho, aby sa úprava opakovala v Obchodnom zákonníku. Nič to však nemení na tom, že tieto vzťahy, pokiaľ zodpovedajú definícii v § 261 OBZ, majú charakter obchodných záväzkových vzťahov (viď rozhodnutie Najvyššieho súdu SR 1Obdo/V/2008). Bol teda toho názoru, že predmetná vec je obchodnoprávnou vecou, a preto Krajský súd v Prešove nie je kauzálna a funkčne príslušný na rozhodnutie o podanom odvolaní, pretože príslušným je Krajský súd v Košiciach, keďže odvolanie bolo podané po 01. júni 2023.

2. Krajský súd v Košiciach predložil vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“) z dôvodu jeho nesúhlasu s postúpením veci Krajským súdom v Prešove podľa § 43 ods. 2 zákona 160/2015 Z. z. CSP v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) majúť za to, že funkčne príslušným na konanie o odvolaní je v danom prípade funkčne a kauzálna príslušný Krajský súd v Prešove. V danej

veci ide o žalobu na vydanie bezdôvodného obohatenia, nejedná sa teda o záväzkový vzťah, aj keď ide o vzťah medzi dvomi podnikateľmi. Uvedený vzťah sa netýka ich podnikateľskej činnosti, podnikateľskej činnosti by sa týkal v prípade, keby mali medzi sebou uzavretú určitú zmluvu, z ktorej by im vyplývali vzájomné práva a povinnosti (odplatne podnikateľský vzťah, dodávateľ, odberateľ). V posudzovanom prípade takáto zmluva neexistuje, vzniká bezdôvodné obohatenie, pri ktorom nie je rozhodujúce, aké postavenie majú jednotlivé subjekty práva, či sú alebo nie sú podnikateľmi, ale rozhodujúce je, či niektorému z nich vzniká alebo nevzniká majetkový prospech na úkor druhého subjektu. Nedochádza teda k porušeniu povinností uložených Obchodným zákonníkom, ale naplnenie tejto zodpovednosti treba posudzovať podľa všeobecnej úpravy bezdôvodného obohatenia obsiahnutej v Občianskom zákonníku (pre porovnanie pozri nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 637/2015, prípadne rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3MCdo/40/2012). Na základe uvedeného má Krajský súd v Košiciach za to, že v posudzovanom prípade je na rozhodnutie o odvolaní podľa § 34 ods. 1 CSP príslušný Krajský súd v Prešove.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd spoločne nadriadený Krajskému súdu v Košiciach a Krajskému súdu v Prešove podľa § 43 ods. 2 CSP o príslušnosti odvolacích súdov, posúdil dôvodnosť predloženého nesúhlasu s postúpením a dospel k záveru, že nesúhlas Krajského súdu v Košiciach s postúpením sporu na odvolacie konanie je dôvodný.

4. Podľa § 36 ods. 1 a ods. 2 CSP konanie sa uskutočňuje na súde, ktorý je na prejednanie príslušný. Príslušnosť sa určuje podľa okolností v čase začatia konania, takto určená príslušnosť trvá až do skončenia konania.

5. Podľa § 40 CSP súd aj bez námietky skúma vecnú príslušnosť, kauzálnu príslušnosť a funkčnú príslušnosť počas celého konania; kauzálna príslušnosť v obchodnoprávných sporoch súd skúma iba do otvorenia pojednávania alebo predbežného pojednania sporu.

6. Podľa § 43 ods. 1 a 2 CSP, ak súd postupom podľa § 40 a § 41 zistí, že nie je príslušný, bezodkladne postúpi spor príslušnému súdu bez rozhodnutia a upovedomí o tom žalobcu, žalovaného upovedomí len vtedy, ak mu už bola žaloba doručená, ak súd, ktorému bol spor postúpený s postúpením nesúhlasí, bezodkladne predloží súdny spis bez rozhodnutia spoločne nadriadenému súdu na rozhodnutie o príslušnosti, ak ide o spor o miestnu príslušnosť, predloží súdny spis svojmu nadriadenému súdu týmto rozhodnutím sú súdy viazané.

7. Podľa § 34 ods. 1 CSP v znení účinnom od 01. júna 2023, ak ods. 2 neustanovuje inak o odvolaní proti rozhodnutiu okresného súdu rozhoduje krajský súd, v ktorého obvode má sídlo okresný súd, ktorý rozhodoval v prvej inštancii.

8. Podľa § 34 ods. 2 písm. c) CSP v znení účinnom od 01. júna 2023 na konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vydanému v konaní podľa § 22 písm. e) a § 23 písm. e) je príslušný Krajský súd v Košiciach.

9. Pre posúdenie dôvodnosti nesúhlasu Krajského súdu v Košiciach s postúpením sporu Krajským súdom v Prešove bolo minimálne potrebné ustáliť, či v danom prípade ide o obchodnoprávny spor, ktorý ako pojem procesného práva nie je v predpisoch upravujúcich konanie pred súdmi v súkromnoprávných sporoch a iných súkromnoprávných veciach CSP definovaný, a preto je potrebné pre jeho vymedzenie vychádzať z predpisov hmotného práva upravujúcich obchodnoprávne vzťahy a občianskoprávne vzťahy, teda zo zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (ďalej len „OBZ“) a ako lex specialis zákona č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“) ako lex generalis. Podľa § 261 ods. 1 OBZ, tá upravuje záväzkové vzťahy medzi podnikateľmi, ak pri ich vzniku je zrejmé s prihliadnutím na všetky okolnosti, že sa týkajú ich podnikateľskej činnosti.

10. Podľa § 2 ods. 2 písm. a) až d) OBZ, podnikateľom podľa tohto zákona je osoba zapísaná v obchodnom registri; osoba, ktorá podniká na základe živnostenského oprávnenia; osoba, ktorá podniká

na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitných predpisov; fyzická osoba, ktorá vykonáva poľnohospodársku výrobu a je zapísaná do evidencie podľa osobitného predpisu.

11. Podľa § 261 ods. 6 OBZ, touto časťou zákona sa spravujú bez ohľadu na povahu účastníkov záväzkové vzťahy:

a) medzi zakladateľmi obchodných spoločností, medzi spoločníkom a obchodnou spoločnosťou, ako aj medzi spoločníkmi navzájom, pokiaľ ide o vzťahy týkajúce sa účasti na spoločnosti, ako aj vzťahy zo zmlúv, ktorými sa prevádza podiel spoločníka medzi štatutárnym orgánom alebo členom štatutárnych a dozorných orgánov spoločnosti a obchodnou spoločnosťou, ako aj vzťahy medzi spoločníkom a obchodnou spoločnosťou pri zriaďovaní záležitostí spoločnosti a záväzkové vzťahy medzi prokuristom a spoločnosťou pri výkone jeho poverenia,

b) medzi zakladateľmi družstva a medzi členom a družstvom, pokiaľ vyplývajú z členského vzťahu v družstve, ako aj zo zmlúv o prevode členských práv a povinností, záväzkové vzťahy medzi členom štatutárneho orgánu a kontrolným orgánom družstva a záväzkové vzťahy medzi prokuristom a družstvom pri výkone jeho poverenia,

c) z burzových obchodov a ich sprostredkovania (§ 642) a ďalej z odplatných zmlúv týkajúcich sa cenných papierov,

d) zo zmluvy o predaji podniku alebo jeho častí (§ 476), zmluvy o úvere (§ 497), zmluvy o kontrolnej činnosti (§ 591), zasielateľskej zmluvy (§ 601), zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku (§ 638), zmluvy o tichom spoločenstve (§ 673), zmluvy o otvorení akreditívu (§ 682), zmluvy o inkase (§ 692), zmluvy o bankovom uložení veci (§ 700), zmluvy o bežnom účte (§ 708) a zmluvy o vkladovom účte (§ 716),

e) z bankovej záruky (§ 313), z cestovného šeku (§ 720) a sľubu odškodnenia (§ 725).

12. Podľa § 261 ods. 9 OBZ zmluvy medzi osobami uvedenými v odsekoch 1 a 2, ktoré nie sú upravené v hlave II tejto časti zákona, a sú upravené ako zmluvný typ v Občianskom zákonníku, spravujú sa príslušnými ustanoveniami o tomto zmluvnom type v Občianskom zákonníku a týmto zákonom.

13. Podľa § 262 ods. 1 a 2 OBZ strany si môžu dohodnúť, že ich záväzkový vzťah, ktorý nespadá pod vzťahy uvedené v § 261, sa spravuje týmto zákonom. Dohoda podľa odseku 1 vyžaduje písomnú formu.

14. Podľa § 263 ods. 1 a 2 OBZ, strany sa môžu odchýliť od ustanovení tejto časti zákona alebo jej jednotlivé ustanovenia vylúčiť s výnimkou ustanovení § 261 a § 262 ods. 2, § 263 až § 272, § 273 ods. 1, § 276 až § 289, § 301, § 303, § 304, § 306 ods. 2 a 3, § 308, § 311 ods. 1, § 312, § 313, § 321 ods. 4, § 324, § 340a, § 340b, § 341, § 365, § 369 až § 369d, § 370, § 371, § 376, § 382, § 384, § 386 až § 408, § 408a, § 444, § 458, § 459, § 477, § 478, § 479 ods. 2, § 480, § 481, § 483 ods. 3, § 488, § 493, § 499, § 509 ods. 1, § 592, § 597, § 655 ods. 1, § 655a, § 660 ods. 2 až 4, § 668 ods. 3, § 668a, § 669, § 669a, § 672a, § 675, § 676 ods. 1 a 2, § 711, § 720, § 725, § 729, § 743 a § 771c. Strany sa nemôžu odchýliť od základných ustanovení uvedených pre jednotlivé zmluvné typy v tejto časti a od ustanovení, ktoré ustanovujú povinnú písomnú formu právneho úkonu.

15. Podľa § 118 ods. 1 OZ predmetom občianskoprávných vzťahov sú veci, živé zvieratá, a pokiaľ to ich povaha pripúšťa, práva alebo iné majetkové hodnoty.

16. Vecou na účely OZ sa má na mysli vec hnutelná i nehnuteľná. Nehnuteľnosťami sú pozemky a stavby spojené so zemou pevným základom (§ 119 ods. 1, 2 OZ).

17. V zmysle ustanovenia § 123 OZ vlastník je v medziach zákona oprávnený predmet svojho vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a úžitky a nakladať s ním.

18. Nájomné zmluvy sú upravené Občianskym zákonníkom v § 663 a nasledujúceho Občianskeho zákonníka a bezdôvodné obohatenie je vymedzené v ustanovení § 451 a nasledujúceho Občianskeho zákonníka. Žalobca sa v prejednávanej veci domáha vydania bezdôvodného obohatenia, nakoľko žalovaná užíva pozemky zastavané stavbami v jej vlastníctve po ukončení pôvodne uzavretého nájomného vzťahu. Nárok žalobcu je tak nárokom na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorý platí aj medzi podnikateľmi, keďže žalovaná napriek tomu, že žalobca riadne vypovedal nájomnú zmluvu naďalej užíva jeho pozemok bez toho, aby sa sporové strany dohodli na výške úhrady za užívanie. Samotná vec sa teda týka ochrany vlastníckeho práva a nie plnenia z podnikateľskej činnosti účastníkov. Podľa § 126 ods. 1 OZ vlastník má právo na ochranu proti tomu, kto do jeho vlastníckeho práva neoprávnene zasahuje. Keďže však strany sporu síce sú podnikateľmi, avšak nemajú medzi sebou uzatvorenú zmluvu, z ktorej by vyplývali vzájomné práva a povinnosti, teda odplatný podnikateľský vzťah dodávateľ, odberateľ, v prejednávanej veci takáto zmluva neexistuje, a preto vzniká bezdôvodné obohatenie, pri ktorom nie je rozhodujúce aké postavenie majú tieto subjekty práva, či sú alebo nie sú podnikateľmi, ale rozhodujúce, či v niektorom z nich nevzniká majetkový prospech na úkor druhého subjektu. Nedochoádza tak k porušeniu povinností uložených Obchodným zákonníkom, ale naplnenie zodpovednosti treba posudzovať podľa všeobecnej úpravy bezdôvodného obohatenia. Summa summarum, to, či spor možno definovať ako obchodnoprávny závisí predovšetkým od právnej povahy právneho štatútu strán a ich vzťahu, z ktorého spor vznikol. Určujúcim je v tomto prípade ustanovenie § 261 Obchodného zákonníka obsahujúce vymedzenie obchodných záväzkových vzťahov, v danom prípade žalobca a žalovaná síce zodpovedajú definícii podnikateľa v zmysle § 2 ods. 2 Obchodného zákonníka, preto nie je a priori vylúčené použitie ustanovenia § 261 ods. 1 OBZ. Z dikcie ustanovenia § 261 ods. 1 OBZ je však zrejmé, že na to, aby sa určitý záväzkový vzťah mohol kvalifikovať ako obchodnoprávny, musí byť okrem požiadavky kladenej na povahu subjektov daného vzťahu splnená aj požiadavka povahy záväzku. Z hľadiska obchodného záväzkového vzťahu by muselo ísť na strane podnikateľa o výkony podnikateľskej činnosti. Uvedená požiadavka musí byť splnená pri vzniku záväzkového vzťahu, v opačnom prípade o obchodnoprávny vzťah nepôjde. Z ustanovenia § 489 Občianskeho zákonníka vyplýva, že záväzky vznikajú z právnych úkonov najmä zo zmlúv, ako aj zo spôsobenej škody z bezdôvodného obohatenia, alebo z iných skutočností uvedených v zákone. Najvyšší súd je preto toho názoru, že daný záväzkový vzťah strán síce spĺňa predpoklady pre vznik obchodnoprávneho vzťahu z hľadiska účastníkov tohto vzťahu, avšak nespĺňa predpoklady pre vznik obchodnoprávneho vzťahu vzhľadom na jeho predmet, ktorým je vydanie bezdôvodného obohatenia. Na predmetný právny vzťah nemožno aplikovať ustanovenia Obchodného zákonníka, predmet daného sporu nespadá pod vzťahy uvedené v § 261 ods. 6 a § 262 Obchodného zákonníka a nejde o žiadnu vec obchodnoprávnej agendy uvedenej v prílohe číslo 1 časť 2 písm. B. Spravovacieho a kancelárskeho poriadku pre súdy (vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. z 11. novembra 2005 o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné súdy, krajské súdy, špecializovaný trestný súd a vojenské súdy).

19. Vychádzajúc z uvedeného, pretože sa nejedná o obchodnoprávny spor, ale o spor občianskoprávny, kauzálna príslušnosť Krajského súdu v Košiciach podľa § 34 ods. 2 písm. c) CSP v znení účinnom od 1. júna 2023 nie je za týchto okolností daná, nesúhlas Krajského súdu v Košiciach s postúpením sporu Krajským súdom v Prešove je dôvodný, a preto najvyšší súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.